

**PRACE NAUKOWE**

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

**RESEARCH PAPERS**

of Wrocław University of Economics

**305**

# **Ekonomia**



Redaktorzy naukowi

**Magdalena Rękas**

**Jerzy Sokołowski**



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka  
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz  
Łamanie: Małgorzata Czupryńska  
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:  
[www.ibuk.pl](http://www.ibuk.pl), [www.ebscohost.com](http://www.ebscohost.com),  
The Central and Eastern European Online Library [www.ceeol.com](http://www.ceeol.com),  
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon  
[http://kangur.uek.krakow.pl/bazy\\_ae/bazekon/nowy/index.php](http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się  
na stronie internetowej Wydawnictwa  
[www.wydawnictwo.ue.wroc.pl](http://www.wydawnictwo.ue.wroc.pl)

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie  
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu  
Wrocław 2013

**ISSN 1899-3192**  
**ISBN 978-83-7695-382-3**

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

## Spis treści

|   |     |
|---|-----|
| <b>Wstęp</b> .....  | 13  |
| <b>Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz:</b> Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej .....  | 15  |
| <b>Ewa Badzińska, Jakub Ryfa:</b> Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju .....  | 24  |
| <b>Tomasz Bernat:</b> Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....   | 37  |
| <b>Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski:</b> Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej..... | 50  |
| <b>Agnieszka Bretyn:</b> Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce .....   | 62  |
| <b>Grzegorz Bywalec:</b> Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach .....   | 73  |
| <b>Magdalena Cyrek:</b> Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....  | 83  |
| <b>Sławomir Czech:</b> Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....   | 95  |
| <b>Sławomir Czetwertyński:</b> Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....  | 108 |
| <b>Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz:</b> Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju .....  | 118 |
| <b>Karolina Dreła:</b> Zatrudnienie nietypowe .....   | 129 |
| <b>Paweł Drobny:</b> Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii .....   | 142 |
| <b>Małgorzata Gajda-Kantorowska:</b> Koszty bankructwa państwa .....  | 154 |
| <b>Małgorzata Gasz:</b> Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym .....  | 163 |
| <b>Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak:</b> Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej .....  | 174 |
| <b>Anna Golejewska:</b> Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym .....   | 184 |
| <b>Mariusz Grębowiec:</b> Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań .....  | 195 |

|  |     |
|--|-----|
| <b>Urszula Grzega:</b> Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....  | 207 |
| <b>Jarosław Hermaszewski:</b> Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....  | 218 |
| <b>Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska:</b> Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..   | 228 |
| <b>Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska:</b> Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji..... | 240 |
| <b>Renata Jedlińska:</b> Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....   | 252 |
| <b>Andrzej Jędruchniewicz:</b> Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....  | 264 |
| <b>Michał Jurek:</b> Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....  | 276 |
| <b>Sławomir Kalinowski:</b> Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....   | 287 |
| <b>Teresa Kamińska:</b> Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy .....   | 299 |
| <b>Renata Karkowska:</b> Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....  | 311 |
| <b>Anna Kasprzak-Czelej:</b> Determinanty wzrostu gospodarczego.....   | 323 |
| <b>Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk:</b> Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....                         | 334 |
| <b>Iwona Kowalska:</b> Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki .....  | 348 |
| <b>Ryszard Kowalski:</b> Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu .....   | 358 |
| <b>Jakub Kraciuk:</b> Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....  | 370 |
| <b>Hanna Kruk:</b> Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....   | 380 |
| <b>Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa:</b> Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....                               | 391 |
| <b>Anna Krzysztofek:</b> Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....   | 401 |
| <b>Krzysztof Kubiak:</b> Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....   | 413 |
| <b>Paweł Kulpaka:</b> Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....                                     | 423 |
| <b>Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka:</b> Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego .....  | 434 |
| <b>Natalia Mańkowska:</b> Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....   | 445 |

|   |     |
|---|-----|
| <b>Joanna Mesjasz, Martyna Michalak:</b> Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm .....  | 457 |
| <b>Jerzy Mieszaniec:</b> Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego .....  | 469 |
| <b>Aneta Mikula:</b> Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy .....  | 481 |
| <b>Grażyna Musialik, Rafał Musialik:</b> Wartość publiczna a legitymizacja .....  | 492 |
| <b>Janusz Myszczyński:</b> Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w. ....                             | 500 |
| <b>Aleksandra Nacewska-Twardowska:</b> Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku .....  | 513 |
| <b>Anna Niewiadomska:</b> Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce .....  | 524 |
| <b>Mariusz Nyk:</b> Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego .....  | 536 |
| <b>Monika Pasternak-Malicka:</b> Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i> .....         | 547 |
| <b>Jacek Pera:</b> Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski ..... | 559 |
| <b>Renata Pęciak:</b> Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya .....  | 573 |
| <b>Czesława Pilarska:</b> Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski .....  | 584 |
| <b>Elżbieta Pohulak-Żołędowska:</b> Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania .....   | 601 |
| <b>Adriana Politaj:</b> Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej .....  | 617 |
| <b>Marcin Ratajczak:</b> Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu .....  | 628 |
| <b>Magdalena Rękas:</b> Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań .....  | 638 |
| <b>Włodzimierz Rudny:</b> Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych .....   | 653 |
| <b>Krzysztof Rutkiewicz:</b> Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010 .....                  | 663 |
| <b>Katarzyna Skrzyszewska:</b> Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów .....  | 675 |
| <b>Tadeusz Sporek:</b> Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce .....  | 684 |

|  |     |
|--|-----|
| <b>Aleksander Surdej:</b> Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....   | 695 |
| <b>Piotr Szajner:</b> Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego .....  | 706 |
| <b>Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk:</b> Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii ..... | 716 |
| <b>Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz:</b> Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy .....   | 729 |
| <b>Monika Utzig:</b> Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza .....   | 744 |
| <b>Agnieszka Wałęga:</b> Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej .....  | 754 |
| <b>Grzegorz Wałęga:</b> Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce .....   | 766 |
| <b>Grażyna Węgrzyn:</b> Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje .....  | 778 |
| <b>Barbara Wieliczko:</b> Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....   | 790 |
| <b>Artur Wilczyński:</b> Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych .....  | 802 |
| <b>Renata Wojciechowska:</b> Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii .....  | 813 |
| <b>Jarosław Wojciechowski:</b> Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....   | 823 |
| <b>Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska:</b> Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....  | 834 |
| <b>Grażyna Wolska:</b> Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....   | 844 |
| <b>Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki:</b> Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC .....               | 853 |
| <b>Gabriela Wronowska:</b> Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..  | 861 |
| <b>Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski:</b> Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....   | 872 |
| <b>Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec:</b> Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce .....  | 884 |
| <b>Małgorzata Zielenkiewicz:</b> Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej .....   | 895 |
| <b>Mariusz Zieliński:</b> Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....  | 907 |
| <b>Jerzy Żyżyński:</b> Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....   | 917 |

## Summaries

|   |     |
|---|-----|
| <b>Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz:</b> The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....  | 23  |
| <b>Ewa Badzińska, Jakub Ryfa:</b> The economy of virtual worlds – trend of development .....  | 36  |
| <b>Tomasz Bernat:</b> Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case .....   | 48  |
| <b>Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski:</b> Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland..... | 61  |
| <b>Agnieszka Bretyn:</b> Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland .....   | 72  |
| <b>Grzegorz Bywalec:</b> Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....  | 82  |
| <b>Magdalena Cyrek:</b> Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis .....   | 94  |
| <b>Sławomir Czech:</b> Is the welfare state’s dispute over values still alive? .....  | 107 |
| <b>Sławomir Czetwertyński:</b> Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks .....   | 117 |
| <b>Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz:</b> Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development .....   | 128 |
| <b>Karolina Dreła:</b> Untypical employment.....  | 141 |
| <b>Paweł Drobny:</b> Personalist economics as an attempt at economics reorientation .....   | 153 |
| <b>Małgorzata Gajda-Kantorowska:</b> Costs of sovereign default.....  | 162 |
| <b>Małgorzata Gasz:</b> Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....  | 173 |
| <b>Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak:</b> Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy .....  | 183 |
| <b>Anna Golejewska:</b> Innovations and the way of their measure at the regional level.....   | 194 |
| <b>Mariusz Grębowiec:</b> Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research .....   | 206 |
| <b>Urszula Grzega:</b> Savings and debt of Polish households.....   | 217 |
| <b>Jarosław Hermaszewski:</b> Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study .....   | 227 |
| <b>Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska:</b> The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...  | 239 |
| <b>Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska:</b> Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control .....  | 250 |

|  |     |
|--|-----|
| <b>Renata Jedlińska:</b> Investment attractiveness of Poland – selected issues .....   | 263 |
| <b>Andrzej Jędruchniewicz:</b> Inflation as a target of monetary policy of NBP ...   | 275 |
| <b>Michał Jurek:</b> Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....  | 286 |
| <b>Sławomir Kalinowski:</b> The role of the controlled experiment in the methodology of economy .....  | 298 |
| <b>Teresa Kamińska:</b> Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis .....  | 310 |
| <b>Renata Karkowska:</b> The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity .....  | 322 |
| <b>Anna Kasprzak-Czelej:</b> Determinants of economic growth .....   | 333 |
| <b>Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk:</b> The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis..... | 347 |
| <b>Iwona Kowalska:</b> Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science .....  | 357 |
| <b>Ryszard Kowalski:</b> The dilemmas of interventionism in times of crisis .....  | 369 |
| <b>Jakub Kraciuk:</b> Financial crises in the light of behavioural economics.....  | 379 |
| <b>Hanna Kruk:</b> Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010 .....   | 390 |
| <b>Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa:</b> Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees) .....                                     | 400 |
| <b>Anna Krzysztofek:</b> Norms and standards of social responsibility in enterprises .....   | 412 |
| <b>Krzysztof Kubiak:</b> Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics .....   | 422 |
| <b>Paweł Kulpaka:</b> M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....                                 | 433 |
| <b>Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka:</b> The role of management control in management process of local self-government units.....  | 444 |
| <b>Natalia Mańkowska:</b> Institutional competitiveness – selected methodological issues .....   | 456 |
| <b>Joanna Mesjasz, Martyna Michalak:</b> Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business  | 468 |
| <b>Jerzy Mieszaniec:</b> Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....   | 480 |
| <b>Aneta Mięka:</b> Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market .....   | 491 |
| <b>Grażyna Musialik, Rafał Musialik:</b> Public value and legitimacy .....   | 499 |



|   |     |
|---|-----|
| <b>Janusz Myszczyzyn:</b> Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century .....   | 512 |
| <b>Aleksandra Nacewska-Twardowska:</b> Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century .....   | 523 |
| <b>Anna Niewiadomska:</b> Extending the period of professional activity of the elderly in Poland .....  | 535 |
| <b>Mariusz Nyk:</b> Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship .....  | 546 |
| <b>Monika Pasternak-Malicka:</b> Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis .....   | 558 |
| <b>Jacek Pera:</b> Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland..... | 572 |
| <b>Renata Pęciak:</b> Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say .....  | 583 |
| <b>Czesława Pilarska:</b> The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland .....   | 600 |
| <b>Elżbieta Pohulak-Żołędowska:</b> Innovations in science and their financial sources .....  | 616 |
| <b>Adriana Politałaj:</b> State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union .....   | 627 |
| <b>Marcin Ratajczak:</b> Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....  | 637 |
| <b>Magdalena Rękas:</b> Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys .....   | 652 |
| <b>Włodzimierz Rudny:</b> Solution-based business models.....   | 662 |
| <b>Krzysztof Rutkiewicz:</b> State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....                                  | 674 |
| <b>Katarzyna Skrzyszewska:</b> Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings .....  | 683 |
| <b>Tadeusz Sporek:</b> Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....   | 694 |
| <b>Aleksander Surdej:</b> Investments in VET programmes: framework for an economic analysis .....   | 705 |
| <b>Piotr Szajner:</b> The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets .....   | 715 |
| <b>Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk:</b> The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process .....                       | 728 |

|   |     |
|---|-----|
| <b>Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz:</b> Polish Internet economy – current state and future perspectives .....   | 743 |
| <b>Monika Utzig:</b> Households’ financial assets and economic prospect.....  | 753 |
| <b>Agnieszka Wałęga:</b> Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union .....  | 765 |
| <b>Grzegorz Wałęga:</b> Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland .....   | 777 |
| <b>Grażyna Węgrzyn:</b> Employment forms in the European Union – current trends.....  | 789 |
| <b>Barbara Wieliczko:</b> State aid in the European Union in the period of the current crisis.....  | 801 |
| <b>Artur Wilczyński:</b> The impact of opportunity costs on farms profitability.....  | 812 |
| <b>Renata Wojciechowska:</b> Linguistic ambiguities of contemporary economics   | 822 |
| <b>Jarosław Wojciechowski:</b> Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....  | 833 |
| <b>Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska:</b> The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas .....   | 843 |
| <b>Grażyna Wolska:</b> Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer .....   | 852 |
| <b>Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki:</b> Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising ..... | 860 |
| <b>Gabriela Wronowska:</b> Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market ....                                 | 871 |
| <b>Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski:</b> Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies .....   | 883 |
| <b>Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec:</b> Institutional structure of the labor market in Poland .....  | 894 |
| <b>Małgorzata Zielenkiewicz:</b> Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration .....   | 906 |
| <b>Mariusz Zieliński:</b> Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....  | 916 |
| <b>Jerzy Żyżyński:</b> Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality .....   | 931 |

**Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak**

Politechnika Gdańska

---

## ZMIANA STRUKTURY DOCHODÓW W POLSCE W RELACJI KAPITAŁ–PRACA Z UWZGLĘDNIENIEM SEKTORÓW GOSPODARKI NARODOWEJ

---

**Streszczenie:** Dynamiczne zmiany strukturalne dokonujące się w gospodarce polskiej, dążącej do osiągnięcia rozwoju zbliżonego do gospodarek najbardziej rozwiniętych UE i związana z tym zmiana w zatrudnieniu oraz zaangażowaniu kapitału w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej skłaniają do podjęcia badań dotyczących zmian relacji dochodowych w układzie kapitał-praca w poszczególnych sektorach gospodarki i porównania tych struktur ze wzorcem. Celem niniejszego opracowania jest zbadanie zróżnicowania udziału pracy w dochodzie narodowym w układzie sektorowym w latach 1997-2010 oraz porównanie zaobserwowanych struktur ze strukturą charakteryzującą gospodarkę ogółem. Zgromadzony materiał źródłowy umożliwił przeprowadzenie analizy porównawczej i zbadanie zmian w udziale pracy w dochodzie narodowym oraz porównanie struktur z przyjętym wzorcem.

**Słowa kluczowe:** struktura dochodów, gospodarka narodowa, zatrudnienie.

### 1. Wstęp

Jednym z ważniejszych zagadnień makroekonomicznych podejmowanych w literaturze światowej jest partycypacja w podziale dochodu narodowego określona poprzez relacje między wynagrodzeniem pracy i kapitału. Po II wojnie światowej w gospodarkach rynkowych obserwowano systematyczny wzrost udziału płac w dochodzie narodowym. W latach 80. XX wieku zanotowano odwrócenie dotychczasowych tendencji. Udział kapitału w dochodzie narodowym ponownie zaczął wzrastać. Badacze wskazują na różne przyczyny występowania tego zjawiska, między innymi: relatywnie wyższy wzrost produktywności kapitału aniżeli pracy<sup>1</sup>, otwarcie się gospodarek<sup>2</sup>, procesy globalizacji, zmiany cen surowców importowanych, politykę rynku pracy<sup>3</sup>.

---

<sup>1</sup> P. Gomme, P. Rupert, *Measuring Labor's Share of Income*, „Policy Discussion Papers” Federal Reserve Bank of Cleveland 2004, s. 1-9.

<sup>2</sup> A.E. Harrison, *Has Globalization Eroded Labor's Share? Some Cross-Country Evidence*. University of California at Berkeley and NBER, Berkeley 2000, s. 1-26.

<sup>3</sup> A. Wojtyna, *Przyczyny i implikacje zmian w udziale zysków i płac w PKB*, [w:] *Zależności między produktywnością, dochodami i zatrudnieniem w krajach na różnym poziomie rozwoju*, red. A. Wojtyna, PWE, Warszawa 2010, s. 247-264.

Wskazane czynniki powodują szereg zmian strukturalnych dokonujących się w przedsiębiorstwie, regionach czy też gospodarce. Dotyczy to między innymi zmian struktury angażowanych czynników produkcji, struktury produkcji i zatrudnienia. Przedmiotem zainteresowania w niniejszym opracowaniu są zmiany strukturalne dokonujące się w układzie trójsektorowym gospodarki, które umożliwią obserwację zmian dokonujących się w strukturze gospodarki i jej rozwoju.

W gospodarce polskiej, dążącej do osiągnięcia rozwoju zbliżonego do najbardziej rozwiniętych państw UE, w ostatniej dekadzie obserwowano dynamiczne zmiany strukturalne i związaną z tym mobilność pracowników oraz kapitału pomiędzy sektorami. Obserwowane zjawisko skłania do podjęcia badań nad zmianą relacji dochodowych w układzie kapitał-praca w poszczególnych sektorach gospodarki i porównania tych struktur ze wzorcem.

Rozważając kształtowanie się relacji pomiędzy pracą i kapitałem w gospodarce polskiej, można zauważyć tendencję do zmniejszania się udziału płacy w dochodzie narodowym. Z przeprowadzonych badań<sup>4</sup> wynika, że w roku 2009 względem roku 2000 udział pracy obniżył się o 10 pkt %, z poziomu 0,65 do 0,55, co jest zgodne z tendencjami obserwowanymi w innych gospodarkach europejskich.

Malejący udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym wyjaśnia się między innymi pogarszającą się z powodu coraz silniejszej konkurencji krajowej i międzynarodowej sytuacją osób nisko wykwalifikowanych oraz zastępowaniem pracowników na niektórych stanowiskach – zwłaszcza tych, na których wykonuje się rutynowe czynności. Wyższe nakłady inwestycyjne w kapitał ludzki oraz lepsze dopasowanie kwalifikacji uzyskiwanych na różnych szczeblach edukacji do aktualnych potrzeb rynku pracy może w pewnym stopniu rozwiązać pojawiające się problemy<sup>5</sup>.

Celem niniejszego opracowania jest zbadanie zróżnicowania udziału pracy w dochodzie narodowym w układzie sektorowym w latach 1997-2010 oraz porównanie zaobserwowanych struktur ze strukturą charakteryzującą gospodarkę ogółem.

## 2. Metodyka badań

Na podstawie dostępnej literatury światowej można powiedzieć, iż udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym (*labour share*) wskazuje, jaka część dochodu narodowego przypada na czynnik pracy. Udział pracy<sup>6</sup> liczony jest jako stosunek całkowitego wynagrodzenia pracowników (wynagrodzenie brutto wraz z narzutami na pracę w postaci np. składek na ubezpieczenie społeczne) w stosunku do produktu globalnego (np. PKB lub PNB). Wadą tego miernika jest to, że nie ujmuje on

<sup>4</sup> M. Gawrycka, A. Szymczak, *Udział pracy w dochodzie narodowym w Polsce z uwzględnieniem województw*, Studia Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice (maszynopis) 2012.

<sup>5</sup> *Prognoza stanu zatrudnienia w OECD na rok 2012*, OECD Employment Outlook 2012, s. 114-118, 170.

<sup>6</sup> S. Bentolila, G. Saint-Paul, *Explaining Movements in the Labour Share*, "Journal of Macroeconomics", No 3 Issue 1 2003, s. 650-670.

dochodu z pracy na własny rachunek. W statystykach OECD w celu wyeliminowania tego problemu w mierniku udziału pracy w dochodzie narodowym szacuje się dochody samozatrudnionych na poziomie dochodów pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach. W poniższym opracowaniu autorki nie przyjęły podobnej zasady. Powodem były problemy z oszacowaniem samozatrudnionych w podziale na sektory gospodarki narodowej. Konsekwentnie w gospodarce ogółem traktowanej jako wzorzec nie uwzględniono samozatrudnionych.

Do obliczenia miernika udziału pracy w dochodzie narodowym wykorzystano dane statystyczne GUS z lat 1997-2010. Jako dochód narodowy przyjęto roczny poziom wartości dodanej wytworzonej w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej. Natomiast jako dochody z pracy przyjęto przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto przypadające na 1 zatrudnionego w poszczególnych sektorach gospodarki<sup>7</sup>.

Obliczenia miernika udziału pracy w dochodzie narodowym przeprowadzono na podstawie poniższej formuły:

$$\text{udział pracy w dochodzie narodowym} = \frac{\text{pracuj cy} \times \text{roczne przeci tne wynagrodzenie brutto}}{\text{warto dodana}}$$

W celu pogłębienia badań warto przyjrzeć się zbieżności struktur tworzenia dochodów pomiędzy sektorami gospodarki narodowej a gospodarką ogółem traktowaną jako wzorzec. W tym celu zostanie wykorzystany wskaźnik zaproponowany przez Statteva i Ralewą<sup>8</sup> oparty na indeksie Krugmana<sup>9</sup>:

$$W^k = -\sum_i \frac{(w_i^k - w_i)^2}{w_i}$$

gdzie:  $w_i$  oznacza udział  $i$ -tej składowej w strukturze wzorca;  $w_i^k$  – udział  $i$ -tej składowej w strukturze sektora  $k$ .

W sytuacji, gdy wskaźnik równa się zeru, nie ma zróżnicowania struktur, im większa ujemna wartość wskaźnika, tym bardziej struktura gospodarcza danego sektora odbiega od wzorca.

<sup>7</sup> Wysokość miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia brutto obejmuje zgodnie z definicją GUS:

1) wynagrodzenie osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, także osób zatrudnionych za granicą, 2) wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, 3) dodatkowe wynagrodzenie roczne dla pracowników sfery budżetowej, 4) honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzem. *Rocznik Statystyczny Województwa 2010*, GUS, Warszawa 2011, s. 306.

<sup>8</sup> S. Statteva, S. Raleva, *Bulgarian GDP Structures – Convergence with the EU*, “South-Eastern Europe Journal of Economics”, Vol. 2, 2006, p. 568-612.

<sup>9</sup> P. Kawa, *Teoretyczne i empiryczne ujęcie zależności między produktywnością a poziomem i zróżnicowaniem płac i dochodów*, [w:] *Zależności między produktywnością, dochodami i zatrudnieniem w krajach na różnym poziomie rozwoju*, red. A. Wojtyna, PWE, Warszawa 2010, s. 67-93.

### 3. Zmiany struktury gospodarki i udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym

Przekształcenia strukturalne znajdują swój wyraz w zmieniającym się udziale poszczególnych sektorów w tworzeniu wartości dodanej oraz w zmieniającej się strukturze zatrudnienia. Wskazują, w jaki sposób zmienia się znaczenie poszczególnych sektorów w gospodarce narodowej.

Trójsektorowy układ gospodarki uznaje się za najbardziej powszechny system analiz chłonności zatrudnienia. W tabeli 1 zaprezentowano, jak zmieniała się struktura zatrudnienia w trzech podstawowych sektorach w latach 1997-2010.

**Tabela 1.** Struktura pracujących w wieku powyżej 15 lat według sektorów gospodarki narodowej w latach 1997-2010

| Lata | Rolnictwo  | Przemysł i budownictwo | Usługi   |
|------|------------|------------------------|----------|
| 1997 | 26,9       | 28,9                   | 44,2     |
| 1998 | 26,8       | 28,2                   | 45,0     |
| 1999 | 27,0       | 27,4                   | 45,7     |
| 2000 | 28,4       | 26,1                   | 45,5     |
| 2001 | 28,7/19,1* | 25,3/30,5*             | 46/50,4* |
| 2002 | 19,3       | 28,6                   | 52,0     |
| 2003 | 18,4       | 28,6                   | 53,0     |
| 2004 | 18,0       | 28,8                   | 53,2     |
| 2005 | 17,4       | 29,2                   | 53,4     |
| 2006 | 15,8       | 30,0                   | 54,2     |
| 2007 | 14,8       | 30,7                   | 54,5     |
| 2008 | 14,0       | 31,9                   | 54,1     |
| 2009 | 13,3       | 31,1                   | 55,6     |
| 2010 | 12,8       | 30,2                   | 56,9     |

\* wielkości szacowane na podstawie danych z Powszechnego Spisu Powszechnego sporządzonego w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Roczników Statystycznych* GUS, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, dok. elektroniczny <http://www.mg.gov.pl>.

W latach 1997-2010 udział zatrudnionych w rolnictwie zmniejszył się o 14,1 pkt %, osiągając w 2010 roku poziom 12,8%. W sektorze II i III gospodarki udział zatrudnienia w badanym okresie systematycznie wzrastał, szczególnie dynamiczny wzrost zanotowano w sektorze usług. W przypadku tego sektora udział zatrudnionych wzrósł o 12,7 pkt %, osiągając w 2010 roku poziom prawie 60%. Obserwowane zmiany strukturalne świadczą o dynamicznym rozwoju gospodar-

ki polskiej. Znaczne zmniejszenie udziału zatrudnienia w sektorze I spowodowało zmniejszenie rozpiętości w tym zakresie pomiędzy Polską a pozostałymi krajami UE. Nadal jednak struktura zatrudnienia w gospodarce polskiej jest niekorzystna na tle rozwiniętych gospodarek europejskich. Na przykład we Francji udział zatrudnienia w sektorze I w roku 2010 wynosił 2,9%, w Hiszpanii 4,3%, w Niemczech 1,6%. W przypadku sektora usług, pomimo znacznego wzrostu udziału zatrudnienia w gospodarce polskiej, nadal nie osiągnięto wyników zbliżonych do wspomnianych krajów UE, w których to udział zatrudnienia wynosił ponad 70%<sup>10</sup>.

Punktem wyjścia do dalszych badań są rozważania makroekonomiczne dotyczące agregatów wartości dodanej oraz przeciętnych wynagrodzeń osiąganych w trójsektorowym układzie gospodarki narodowej (tab. 2).

**Tabela 2.** Struktura wartości dodanej i agregatu przeciętnych wynagrodzeń osiąganych w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej

| Lata | Wartość dodana |                        |        | Przeciętne wynagrodzenie |                        |        |
|------|----------------|------------------------|--------|--------------------------|------------------------|--------|
|      | Rolnictwo      | Przemysł i budownictwo | Usługi | Rolnictwo                | Przemysł i budownictwo | Usługi |
| 1997 | 5,56           | 37,52                  | 56,92  | 2,43                     | 43,79                  | 53,78  |
| 1998 | 4,80           | 36,14                  | 59,06  | 2,12                     | 42,04                  | 55,84  |
| 2000 | 4,96           | 31,71                  | 63,33  | 1,88                     | 37,98                  | 60,14  |
| 2001 | 5,10           | 29,48                  | 65,42  | 1,79                     | 37,03                  | 61,18  |
| 2002 | 4,52           | 28,69                  | 66,80  | 1,74                     | 35,89                  | 62,37  |
| 2003 | 4,39           | 29,56                  | 66,05  | 1,53                     | 35,16                  | 63,32  |
| 2004 | 5,10           | 30,76                  | 64,14  | 1,50                     | 35,24                  | 63,26  |
| 2005 | 4,53           | 30,71                  | 64,76  | 1,52                     | 34,83                  | 63,65  |
| 2006 | 4,33           | 31,18                  | 64,49  | 1,46                     | 35,07                  | 63,47  |
| 2007 | 4,32           | 31,12                  | 64,57  | 1,46                     | 35,42                  | 63,11  |
| 2008 | 3,70           | 31,72                  | 64,58  | 1,42                     | 35,12                  | 63,46  |
| 2009 | 3,61           | 32,70                  | 63,70  | 1,26                     | 33,43                  | 65,31  |
| 2010 | 3,76           | 31,98                  | 64,25  | 1,32                     | 33,34                  | 65,34  |

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych RP* (1998-2011), GUS, Warszawa, rozdział VII: Wynagrodzenia oraz rozdział XXV: Rachunki narodowe.

Badając poszczególne sektory gospodarki narodowej, można stwierdzić, że w latach 1997-2010 zmianie uległa struktura wartości dodanej. W roku 1997 udział wartości dodanej sektora I stanowił 5,6% w wartości ogółem. Natomiast sektora II ponad 37%, z kolei sektora III prawie 57%. W badanym okresie udział rolnictwa

<sup>10</sup> *Rocznik Statystyki Międzynarodowej*, GUS 2012, Warszawa 2013, s. 168.

w wartości dodanej ulegał systematycznie obniżeniu, wyjątek stanowiły lata 2001 i 2004, kiedy to udział ten wynosił ponad 5%. W pozostałych latach udział rolnictwa w wartości dodanej wahał się w przedziale 3,61-4,96%. W latach 2008-2010 udział wartości dodanej w rolnictwie nie przekraczał 3,76%. W roku 2009 udział rolnictwa w wartości dodanej wynosił zaledwie 3,61%.

Udział przemysłu i budownictwa w wartości dodanej również ulegał zmianie. W roku 1997 sięgał ponad 35%, natomiast w latach 2004-2010 wahał się w przedziale 30,76-32,7%. W przypadku sektora usług udział wartości dodanej był zdecydowanie najwyższy w badanych latach. W latach 2001-2003 wynosił ponad 65%. W roku 2010 był o 7,33 pkt % wyższy aniżeli w roku 1997.

Reasumując, w latach 1997-2010 można zaobserwować spadek znaczenia rolnictwa oraz przemysłu i budownictwa w tworzeniu wartości dodanej na korzyść sektora usług.

Na tym tle warto zwrócić uwagę na zmiany, jakie nastąpiły w latach 1997-2010 w strukturze przeciętnego wynagrodzenia z uwzględnieniem 3 sektorów gospodarki narodowej. Najniższy udział przeciętnego wynagrodzenia zaobserwowano w sektorze I, tj. w rolnictwie, rybactwie i rybołówstwie. W roku 1997 udział przeciętnego wynagrodzenia w badanym sektorze stanowił zaledwie 2,43%. W kolejnych badanych latach udział ten stale się obniżał. Najniższy udział zanotowano w roku 2009 – 1,26%. Obniżający się odsetek wynagrodzenia przeciętnego zanotowano w badanym okresie również w sektorze II gospodarki narodowej. Udział wynagrodzenia przeciętnego osiągnięty w przemyśle i budownictwie w roku 1997 przekraczał 43%. W kolejnych latach udział ten stale obniżał się. W przypadku tego sektora najniższy udział zanotowano w roku 2010, wynosił on 33,34%, co oznacza, że był on ponad 10 pkt % niższy w porównaniu z rokiem 1997 przyjętym w niniejszym opracowaniu jako rok bazowy. Na uwagę zasługują zmiany udziału przeciętnego wynagrodzenia w sektorze usług. W badanym okresie udział ten systematycznie wzrastał. W roku 2010 wynosił ponad 65% i był on wyższy o 11,56 pkt % w porównaniu z rokiem 1997.

Warto również zwrócić uwagę na relacje, jakie ukształtowały się pomiędzy zmianą struktury zatrudnienia a zmianą struktury wartości dodanej i struktury przeciętnego wynagrodzenia z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej. W celu przeprowadzenia badań wykorzystano współczynniki natężenia. W tabeli 3 przedstawiono wyniki obliczeń dla dwóch skrajnych lat i poszczególnych sektorów gospodarki narodowej.

W 1997 roku na 1% osób zatrudnionych w rolnictwie przypadało 0,2% wartości dodanej. Wskaźnik ten na tle uzyskanych wyników w pozostałych sektorach był relatywnie niski. Świadczy to o niskiej efektywności rolnictwa w Polsce z punktu widzenia tego miernika. W przypadku pozostałych sektorów wskaźnik ten był na zbliżonym poziomie i wynosił 1,3, co oznacza, że na 1% zatrudnionych w tych sektorach przypadało 1,3% wartości dodanej ogółem. Tym samym ponad 6 razy więcej aniżeli w rolnictwie. W roku 2010 poprawiła się sytuacja w rolnictwie, czego potwierdzeniem jest wzrost współczynnika natężenia do 0,3. Pogorszeniu uległa



**Tabela 3.** Współczynniki natężenia udziału wartości dodanej, udziału przeciętnego wynagrodzenia i udziału zatrudnienia w układzie trójsektorowym

| Lata | Udział wartości dodanej/udział zatrudnienia |           |            | Udział przeciętnego wynagrodzenia/<br>udział zatrudnienia |           |            |
|------|---|-----------|------------|---|-----------|------------|
|      | Sektor I                                    | Sektor II | Sektor III | Sektor I  | Sektor II | Sektor III |
| 1997 | 0,2   | 1,3       | 1,29       | 0,09  | 1,5       | 1,2        |
| 2010 | 0,3   | 1,05      | 1,13       | 0,1   | 1,1       | 1,14       |

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tab. 1 i 2.

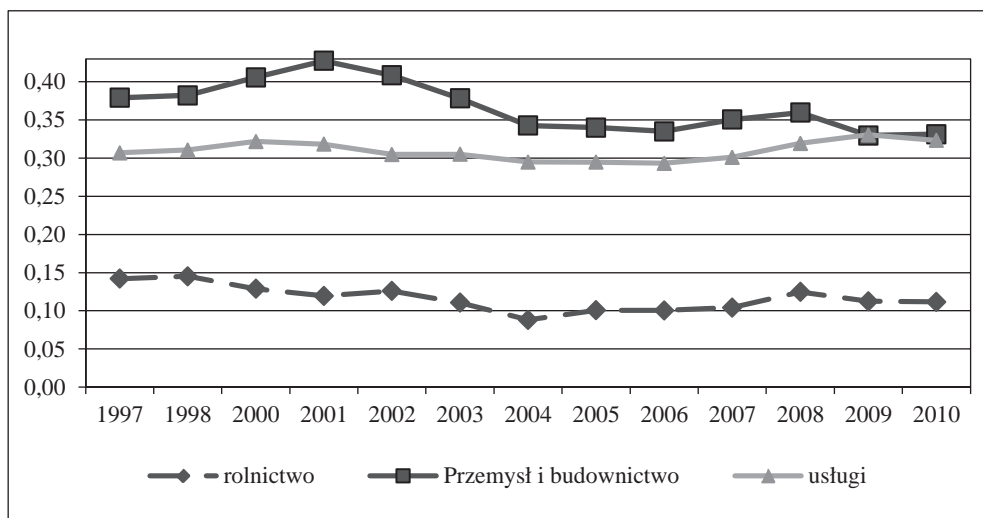
sytuacja zarówno w przemyśle, jak i w sektorze usług. W latach 1997 i 2010 relacja udziału przeciętnego wynagrodzenia względem udziału zatrudnienia w rolnictwie wynosiła około 0,1. Oznacza to, że na 1% zatrudnionych w rolnictwie przypadają 0,1% przeciętnego wynagrodzenia ogółem. W roku 1997 najwyższy wskaźnik zanotowano w przemyśle, wynosił on 1,5. Natomiast w roku 2010 najwyższy wskaźnik zanotowano w usługach. Jednak był on niższy niż w roku 1997.

#### 4. Udział pracy w dochodzie narodowym z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej

Odnosząc się do obserwowanych zmian strukturalnych, należy zastanowić się, jaki wywarły one wpływ na kształtowanie się udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym w głównych sektorach polskiej gospodarki w latach 1997-2010. Zmiany te obrazuje rys. 1.

Udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej charakteryzował się dużym zróżnicowaniem. Najwyższy udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym zaobserwowano w II sektorze gospodarki (przemysł i budownictwo), najniższy w sektorze I (rolnictwo). W 1997 roku rozpiętość udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym pomiędzy tymi skrajnymi sektorami wynosiła 24 pkt %, a w roku 2010 – 22 pkt %. Należy wspomnieć, że udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym w rolnictwie ulegał systematycznemu spadkowi w badanych latach, natomiast w przemyśle i budownictwie udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym wzrastał do roku 2001 włącznie. Po tym okresie – systematycznie malał. Najbardziej stabilnym sektorem z punktu widzenia udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym był sektor usług. Spadek udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym w przemyśle spowodował zrównanie jego poziomu w latach 2009-2010 z tym osiąganym w usługach.

Niski poziom wskaźnika udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym w rolnictwie jest zaskakujący i tym samym wymaga próby poszukiwania przyczyn wystąpienia tego zjawiska. Wątpliwości wynikają z analizy zjawisk charakteryzujących polskie rolnictwo, które w dużej części składa się z gospodarstw rolnych do



**Rys. 1.** Udział dochodów z pracy w dochodzie narodowym w układzie trójsektorowym w latach 1997-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych RP* (1998-2011), GUS, Warszawa, Rozdział VII: Wynagrodzenia oraz Rozdział XXV: Rachunki narodowe.

**Tabela 4.** Wskaźnik zbieżności struktur sektorów gospodarki względem gospodarki narodowej traktowanej jako wzorzec

| Lata | Wskaźnik zbieżności struktur |                        |        |
|------|------------------------------|------------------------|--------|
|      | Rolnictwo                    | Przemysł i budownictwo | Usługi |
| 1997 | -0,152                       | -0,007                 | -0,001 |
| 1998 | -0,153                       | -0,007                 | -0,001 |
| 1999 | -0,197                       | -0,011                 | -0,001 |
| 2000 | -0,217                       | -0,019                 | -0,001 |
| 2001 | -0,183                       | -0,017                 | -0,001 |
| 2002 | -0,199                       | -0,009                 | 0,000  |
| 2003 | -0,212                       | -0,005                 | 0,000  |
| 2004 | -0,189                       | -0,004                 | 0,000  |
| 2005 | -0,186                       | -0,003                 | 0,000  |
| 2006 | -0,195                       | -0,004                 | 0,000  |
| 2007 | -0,183                       | -0,003                 | 0,000  |
| 2008 | -0,201                       | 0,000                  | 0,000  |
| 2009 | -0,196                       | 0,000                  | 0,000  |
| 2010 | -0,152                       | -0,007                 | -0,001 |

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z *Roczników Statystycznych RP* (1998-2011), GUS, Warszawa, rozdział VII: Wynagrodzenia oraz rozdział XXV: Rachunki narodowe.

7 ha<sup>11</sup>. Wiele regionów w Polsce charakteryzuje niski poziom potencjału produkcyjnego w rolnictwie, rozdrobniona struktura agrarna i przeludnienie agrarne<sup>12</sup>. Można zatem stwierdzić, że rolnictwo w Polsce jest pracochłonne i pomimo niskiej produktywności powinno charakteryzować się relatywnie wysokim wskaźnikiem udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym.

W Polsce w sektorze rolniczym występuje wysoki poziom samozatrudnienia, a samozatrudnieni nie są wliczani do statystyki pracujących GUS. Tym samym do uzyskanych wyników należy podejść z pewną rezerwą. Warto podkreślić, że utrzymywanie korzystniejszego systemu ubezpieczeń emerytalno-rentowych dla rolników (KRUS) względem ubezpieczeń pracowników w innych sektorach gospodarki sprzyja utrzymywaniu się takiej sytuacji.

Z przeprowadzonych badań wynika, że struktura sektora usług jest zbieżna ze wzorcem. Struktura tworzenia dochodów w rolnictwie odbiega od struktury tworzenia dochodów w gospodarce narodowej (największe wartości wskaźnika). W przypadku sektora II gospodarki narodowej nie zanotowano zbyt dużych rozbieżności struktur.

## 5. Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, że udział dochodów z pracy w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej charakteryzował się dużym zróżnicowaniem. Najniższy udział dochodu z pracy zanotowano w rolnictwie. Struktura tworzenia dochodów w rolnictwie odbiega od wzorca, którym jest gospodarka narodowa. Zgodna ze wzorcem była struktura dochodowa usług. Należy wspomnieć, że udział dochodów w sektorze usług okazał się w badanym okresie najbardziej stabilny. Dokonujący się w latach 2001-2006 spadek udziału dochodów z pracy w dochodzie narodowym w przemyśle i nieznaczny wzrost udziału dochodu w usługach spowodował zrównanie ich poziomów w roku 2009.

## Literatura

Bentolila S., Saint-Paul G., *Explaining Movements in the Labour Share*, "Journal of Macroeconomics", No 3 Issue 1, 2003.

Gawrycka M., Szymczak A., *Udział pracy w dochodzie narodowym w Polsce z uwzględnieniem województw*, Studia Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice (maszynopis) 2012.

---

<sup>11</sup> *Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w Polsce*, Warszawa 2007, Ministerstwo Rolnictwa, raport Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, [www.bip.minrol.gov.pl/.../FileRepozytoryShowImage](http://www.bip.minrol.gov.pl/.../FileRepozytoryShowImage), Warszawa 2007, dostęp z dn. 07.02.2013.

<sup>12</sup> A. Mrówczyńska-Kamińska, *Znaczenie rolnictwa w gospodarce narodowej w Polsce*, [www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/PRS\\_2008\\_T5\(20\)\\_s96.pdf](http://www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/PRS_2008_T5(20)_s96.pdf), dostęp z dn. 07.02.2013, s. 107.

- Gomme P., Rupert P., *Measuring Labor's Share of Income*, „Policy Discussion Papers” Federal Reserve Bank of Cleveland 2004.
- Harrison A.E., *Has Globalization Eroded Labor's Share? Some Cross-Country Evidence*. University of California at Berkeley and NBER, Berkeley 2000.
- Kawa P., *Teoretyczne i empiryczne ujęcie zależności między produktywnością a poziomem i zróżnicowaniem płac i dochodów*, [w:] *Zależności między produktywnością, dochodami i zatrudnieniem w krajach na różnym poziomie rozwoju*, red. A. Wojtyna, PWE, Warszawa 2010.
- Mrówczyńska-Kamińska A., *Znaczenie rolnictwa w gospodarce narodowej w Polsce*, [www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/PRS\\_2008\\_T5\(20\)\\_s96.pdf](http://www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/PRS_2008_T5(20)_s96.pdf)
- Prognoza stanu zatrudnienia w OECD na rok 2012*, OECD Employment Outlook 2012.
- Rocznik Statystyczny Międzynarodowej*, GUS 2012, Warszawa 2013.
- Roczniki Statystyczne RP* (1998, 2011), GUS, Warszawa.
- Roczniki Statystyczne*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, dok. elektroniczny <http://www.mg.gov.pl>.
- Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w Polsce*, Raport Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, [www.bip.minrol.gov.pl/.../FileRepozytoryShowImage](http://www.bip.minrol.gov.pl/.../FileRepozytoryShowImage), Warszawa 2007.
- Stattev S., Raleva S., *Bulgarian GDP Structures – Convergence with the EU*, “South-Eastern Europe Journal of Economics”, Vol. 2, 2006.
- Wojtyna A., *Przyczyny i implikacje zmian w udziale zysków i płac w PKB*, [w:] *Zależności między produktywnością, dochodami i zatrudnieniem w krajach na różnym poziomie rozwoju*, red. A. Wojtyna, PWE, Warszawa 2010.

## CHANGE OF INCOME FRAMEWORK IN CAPITAL-LABOUR SCHEME IN POLAND, INCLUDING THE SECTOR OF NATIONAL ECONOMY

**Summary:** Dynamic structural transformation of Polish economy is part of the process of achieving the level of progress of more developed EU economies. Shifts in both employment and capital incorporation in particular sectors of national economy that follow this transformation have mobilized research of the changing income correlation in the capital-labour scheme for particular economy sectors so that the observations can be compared with the standard model. Consequently, the aim of the following paper is to examine the differentiation of labour share in national income in sector framework for the period 1997-2010. The observed structures are also compared with the general framework of the national economy. The collected source data allowed performing a comparative analysis as well as investigating changes in labour share in the national income and confronting them with the standard model.

**Keywords:** income framework, national economy, employment.